


**OMGEVINGSANALYSE COVID-19**

Analyseperiode 12:00 uur d.d. 6 maart – 12:00 uur d.d. 7 maart

5.1.2e

Directie Communicatie VWS | Met input van RIVM, BZ, RVO, SZW, IenW en OCW.

Wie is getroffen? (1 <sup>e</sup> ring)	Wie is betrokken? (2 <sup>e</sup> ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 <sup>e</sup> ring)
<ul style="list-style-type: none"> <li>Nederlanders besmet en/of geïsoleerd in gebieden getroffen door COVID-19</li> <li>Patiënten, medewerkers en bezoekers van deels gesloten Nederlandse ziekenhuizen</li> <li>Bedrijven die afhankelijk zijn van getroffen gebieden</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders</li> <li>Zorginstellingen en zorgpersoneel</li> <li>Organisaties met getroffen medewerkers/studenten</li> <li>Werknemers en klanten van getroffen bedrijven</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Actieve burgers die zich (o.a. op sociale media) zorgen maken over het virus</li> <li>Politici (lokaal bestuur)</li> <li>Algemeen publiek</li> </ul>

**Samenvatting**

- De media-aandacht houdt sinds gistermiddag flink aan met het eerste sterfgeval, het nieuwe RIVM-advies voor Brabanders, analyses in de zaterdagkranten en de thuiskomst van 900 Vindicat-leden. Berichtgeving wordt op steeds meer verschillende plekken naar buiten gebracht, zoals liveblogs van regionale media.
- Daarnaast is er blijvende aandacht voor het (dreigende) tekort aan beschermingsmiddelen in de zorg en de economische gevolgen voor Nederland.
- Aan het einde van de week wordt de balans opgemaakt; hoe gaan wij Nederlanders om met de coronauitbraak? Nuchter, lijkt vooralsnog het antwoord. Volgens premier Rutte en enkele hoogleraren past dat bij onze nationale identiteit. We zouden zelfs trots zijn op de Nederlandse aanpak; 'Een gezamenlijk probleem lossen we gezamenlijk op'.
- Het aantal besmette Nederlanders dat bekend is bij de media is niet langer bij te houden. Wel is duidelijk dat media nog altijd van veel besmette mensen de identiteitsgegevens onthullen.

**Karakterisering berichtgeving**

- De media-aandacht houdt sinds gistermiddag flink aan met het eerste sterfgeval, het nieuwe RIVM-advies voor Brabanders, analyses in de zaterdagkranten en de thuiskomst van 900 Vindicat-leden.
- Media leiden nieuwsberichten in met 'nu de eerste Nederlandse dode is gevallen...' of 'op de dag dat voor het eerst iemand bezweek aan de gevolgen van het coronavirus...'. Een betekenisvol moment dus.
- Ook is er aandacht voor de druk op de zorg; kunnen laboratoria het aan? Zijn er genoeg testen? En wat als er dadelijk niet genoeg beschermingsmiddelen meer zijn?
- Nog altijd gaan veel nieuwsberichten over de (mogelijke) economische gevolgen; 'Er vallen nu ook serieuze economische klappen...' zo luidde het NOS 8-uurjournaal.
- Berichtgeving wordt op steeds meer verschillende plekken naar buiten gebracht. Niet alleen op de voorpagina's (vanochtend De Telegraaf, Trouw en FD) en in liveblogs van landelijke media, maar ook in de bijlagen. Regionale media doen steeds intensiever verslag. Zij komen ook met eigen liveblogs en reportages.

**SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)**
**Slachtoffers**

- Het aantal besmette Nederlanders dat bekend is bij de media is niet langer bij te houden.
- Opvallend is het bedrijf Bannink Golfkarton in Coervorden, waar besmettingen van een derde en vierde werknemer worden gemeld. Dat zou namelijk haaks staan op de verwachting van de GGD begin deze week. Maandag stelde de GGD bezorgde werknemers nog enigszins gerust door te stellen dat een besmette man uit Dalen, tevens werkzaam bij het bedrijf, hoogstwaarschijnlijk geen andere collega's zou hebben besmet. ([DvhN](#))

**Identiteiten**

- Er worden nog altijd van veel besmette mensen identiteitsgegevens bekendgemaakt door media. Ook lijken steeds meer besmette Nederlanders zelf de media op te zoeken om hun verhaal te doen. Een van de redenen om dat te doen zijn de verwijten waarmee ze te maken krijgen, bijvoorbeeld op social media.

#### Scenario's

- Microbioloog Marc Bonten van het UMC Utrecht denkt dat het aantal besmettingen met het coronavirus de komende dagen flink zal toenemen. "Ik durf te stellen dat er in Brabant een duidelijke aanwijzing is dat het zich verspreidt onder de populatie. Als dat buiten het ziekenhuis om zo blijft toenemen, dan kan je om de drie dagen een verdubbeling van het aantal besmettingen verwachten." (De Telegraaf)
- Hoogleraar virologie Marion Koopmans (Erasmus MC) houdt er rekening mee dat het gemiddelde sterftecijfer uitkomt op 1 à 2 procent. (de Volkskrant)
- Hoofd infectieziekte bestrijding Jaap van Dissel van het RIVM denkt dat de sterfte in moderne landen zoals Nederland lager uitkomt. Het is 'schatting en speculatie', benadrukt hij. Maar als hij dan toch een getal moet noemen: 'Misschien een half procent.' (de Volkskrant)
- Alle EU-landen krijgen komende weken te maken met grootschalige corona-uitbraken zoals in Italië. Die waarschuwing gaven de Europese Commissie en epidemie-experts vrijdag aan de Europese ministers van Volksgezondheid. (de Volkskrant)
- Maar wat als die controle er niet meer is? Wat als het aantal besmettingen verveelvoudigt, er honderden doden zouden vallen. Hoe reageren we dan? "Ja, dan kan paniek ontstaan", zegt Gabriël van den Brink, cultuurhistoricus aan de Vrije Universiteit Amsterdam. "Dan kan vertrouwen in de instituties omslaan in wantrouwen en krijg je complot-denkers die gaan roepen: zeg, wie betaalt dat RIVM eigenlijk? Oh, logisch dat er geen vaccin is!"
- De gezondheidsautoriteiten in Nederland denken nog steeds dat de verspreiding van het coronavirus onder controle kan worden gebracht, ondanks dat de bestrijding gisteren een nieuwe fase is ingegaan. (NOS)
- GGD Nederland-directeur De Gouw in het NOS Radio 1 Journaal: "Ik denk dat het lijntje om Brabant tijdelijk is en dat voor heel Nederland blijft gelden dat we door de maatregelen die we nu nemen het virus kunnen stoppen." De Gouw denkt niet dat het zo ver zal komen dat complete dorpen of steden zullen worden geïsoleerd. "De huidige Nederlandse draaiboeken voorzien niet in het afsluiten van gebieden. Alle onderzoek geeft aan dat dit in onze situatie geen effectieve maatregel is."
- Internist en viroloog Eric van Gorp verwacht dat als het aantal besmettingen toeneemt er meer maatregelen zullen volgen. Hij denkt dan aan het afzeggen van grote evenementen zoals het Eurovisie Songfestival of in een later stadium misschien het sluiten van scholen. (NOS)

#### Informatiebehoefte

- Op het informatienummer voor het coronavirus zijn er vrijdag 5.004 telefoontjes beantwoord (donderdag 4.115). De gemiddelde wachttijd is 167 seconden. De top 3 meest gestelde vragen zijn: 1) Heb ik het coronavirus en moet ik thuisblijven? (1103 keer), 2) Wat zijn de symptomen van het nieuwe coronavirus? (280 keer) en 3) Ik wil een evenement bezoeken/organiseren. Moet ik voorzorgsmaatregelen nemen? (178 keer).
- VWS-webcare heeft vrijdag zo'n 600 berichten afgehandeld (donderdag 535). Het eerste sterfgeval is vandaag onderwerp van gesprek. Sentiment nog steeds grotendeels negatief met fors veel kritiek op de minister: voor gebrek aan maatregelen, gebrek aan beschermende middelen en medicijnen, niet sluiten van scholen etc.
- Nederlanders vragen zich op sociale media af of ze bepaalde reizen kunnen laten doorgaan, of bepaalde reizen kunnen boeken.
- De Rotterdamse PVV-fractievoorzitter Meeuwissen vraagt via Twitter n.a.v. het nieuws over 21 coronabesmettingen op een cruiseschip voor de kust van VS: "Rotterdam ontvangt tegenwoordig vele cruiseschepen midden in de stad. Mogen cruiseschepen in verband met #coronavirus nog aanleggen in Rotterdam?"
- NS-webcare verwijst twitteraars die vragen hebben over reizen met de NS en het coronavirus naar een [NS-pagina over coronavirus](#).

### Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

#### *Brabant*

- In de Volkskrant staat dat de Provincie Brabant thuiswerken aanraadt.
- In het centrum van Den Bosch zijn volgens De Telegraaf weinig mensen in paniek; "De kroegen zijn vol, de restaurants afgeladen. Grote groepen jongeren trekken door de stad en maken grapjes. Ook over het coronavirus."

#### *Druk op de gezondheidszorg / tekort aan beschermingsmiddelen*

- Volgens Coretta Van Leer, viroloog bij het UMC Groningen, kunnen laboratoria het op het moment zeker nog wel aan als ze veel meer mensen moeten testen. "De vertraging die er soms is, zit waarschijnlijk bij het lab van het RIVM."
- Het Parool meldt dat mondkapjes in het Amsterdam UMC achter slot en grendel liggen. Locatie AMC heeft nog een voorraad voor een aantal weken.
- Volgens De Telegraaf is het onduidelijk hoe lang er nog genoeg beschermingsmiddelen als mondkapjes zijn.
- Microbioloog Marc Bonten van het UMC Utrecht zegt dat een aantal laboratoria kampt met een dreigend tekort aan testmateriaal. "Als er een tekort komt, moeten we wellicht ander beleid inzetten." (De Telegraaf)
- Mark van Houdenhoven, ceo van de Maartenskliniek en bijzonder hoogleraar Economische bedrijfsvoering in de gezondheidszorg aan de Radboud Universiteit Nijmegen, zegt dat bij ziekenhuizen niet bekend is welke fabrieken stilliggen, welke medicijnen niet meer worden gemaakt en hoe groot de Europese voorraden zijn. (NRC)

#### *Maatregelen gerelateerd aan VWS*

- In ziekenhuis Bernhoven in Uden liggen vier patiënten met het coronavirus. Zij worden in strikte isolatie verzorgd. Om meer plekken te creëren waar mensen in isolatie kunnen worden verzorgd, zijn twintig operaties afgezegd die maandag en dinsdag zouden plaatsvinden. Ook is de bezoekersregeling in het ziekenhuis aangescherpt en stopt het personeel met geven van handen.
- De afdeling mond-, kaak- en aangezichtschirurgie (MKA) van het OLVG gaat 9 maart weer open voor spoedzorg.
- De voetballers in de Nederlandse eredivisie kunnen elkaar voorlopig beter geen hand meer geven. Dat heeft de overkoepelende Eredivisie CV alle clubs geadviseerd.
- Sportscholen als Fit For Free en Basic-Fit nemen maatregelen om coronabesmettingen tegen te gaan (zoals 'geen high-fives'). Branchevereniging NL Actief roept fitnesscentra op om bezoekers te weren die ziek zijn.
- De Telegraaf schrijft dat er maar weinig wordt afgelast in Nederland. De meeste evenementen vooralsnog door. Het enige evenement dat wordt genoemd dat niet doorgaat is het World Port Boxing in Rotterdam.

#### *Maatregelen gerelateerd aan OCW*

- De Nederlandse organisatie van het Eurovisiesongfestival kijkt naar verschillende mogelijke scenario's in verband met het nieuwe coronavirus. Over deze mogelijke alternatieven vindt ook overleg plaats met EBU, de Europese producent van het evenement. Een woordvoerder van de NPO: "Het is op dit moment te vroeg om in te gaan op deze eventuele scenario's, aangezien deze afhankelijk zijn van de ontwikkelingen de komende periode. Onze focus ligt nog steeds op het produceren van een onvergetelijk Eurovisiesongfestival."
- Circa 900 Vindicat-leden komen vanochtend terug van skivakantie in Sestriere. Gemeld wordt dat geen van de studenten gezondheidsklachten heeft. Meerdere media plaatsen foto's en video's van de bussen met Vindicat-leden die aankomen bij sportcentrum Kardinge. Studenten van Vindicat die werken in de medische sector kunnen het beste twee weken thuisblijven, zegt Jos Rietveld, de directeur van de GGD Groningen.
- Scholen maken zich zorgen en nemen verschillende voorzorgsmaatregelen. Volgens een woordvoerder van de PO-Raad, hebben scholen de coronabrieven voor ouders al klaarliggen. Ook zijn sommige scholen al bezig met het optuigen van een crisisteam.
- In de *Telegraaf* een bericht over de Heemskerkse basisschoolleraar die niet meer voor de klas mag staan. Zijn vrouw probeerde voor een mogelijke besmetting van corona medische hulp te krijgen. Dat zij hiervoor media heeft benaderd wordt de leraar door de directie van de school niet in dank afgenomen. Volgens Telegraaf gaan lezersreacties uit van steun voor de leraar.

- Het Theresialyceum in Tilburg schrapt alle reizen en dagexcursies voor leerlingen die voor eind maart op het programma stonden. Het gaat om reizen die de leerlingen van de bovenbouw zouden maken naar Italië, Spanje, Portugal en Oostenrijk.

#### *Maatregelen gerelateerd aan I&W*

- Minister Van Nieuwenhuizen gaat in EU-verband voor maatregelen pleiten. Ze wil voorkomen dat luchtvaartmaatschappijen ondanks de coronacrisis doorvliegen met halfllege toestellen, omdat zij anders start- en landingstijden op grote luchthavens kunnen verliezen. De minister acht het 'heel reëel' dat de Europese Commissie oog zal hebben voor de lastige situatie van veel luchtvaartmaatschappijen, en bereid is daar rekening mee te houden.
- De Nederlandse slotcoördinator ACNL meldt dat voor vluchten van en naar China al een soepelere behandeling geldt wat betreft het behoud van slots. Voor een bredere vrijstelling is een aanpassing van de regels nodig.
- KLM blijft nog wel vliegen op Italiaanse bestemmingen, maar zal dat op een lagere frequentie doen. Vanaf vandaag schrapt de vliegmaatschappij elke dag zes vluchten naar Italië. De maatregel geldt van 7 tot en met 15 maart. Lufthansa schrapt de helft van al zijn vluchten. Aanleiding is de dalende vraag naar vluchten vanwege het coronavirus. Ook dochterondernemingen als Eurowings, Swiss en Austrian zullen vluchten gaan schrappen. Donderdag schrapt Lufthansa al ruim 7.000 vluchten voor de maand maart.
- Vliegtuigfabrikant Airbus haalde in de maand februari geen enkele nieuwe order binnen voor zijn vliegtuigen, meldt de Europese vliegtuigbouwer.

#### *Maatregelen gerelateerd aan Defensie*

- Het ministerie van Defensie laat weten dat de trainingsmissie van Nederlandse militairen in Irak tijdelijk stilligt vanwege het coronavirus. De Koerdische en Iraakse strijdkrachten hebben zelf besloten om tijdelijk geen trainingen te volgen. Het gaat om een preventieve maatregel.

#### *Maatregelen gerelateerd aan EZK/RVO*

- Weer meer bedrijven hebben werktijdverkorting aangevraagd. Volgens het ministerie van SZW staat de teller nu op ongeveer 750.
- Bij de Nederlandse chipfabrikant NXP worden maatregelen genomen om verspreiding van het virus tegen te gaan, zo moeten medewerkers die terugkomen uit risicogebieden twee weken vanuit huis werken.
- De economische situatie door het coronavirus is voor minister Wiebes geen aanleiding maatregelen te nemen. "Het is niet zo dat grote delen van de beroepsbevolking zijn uitgevallen".
- Het is ook volgens premier Rutte niet nodig om met extra maatregelen te komen voor het bedrijfsleven.

#### **Betekenisgeving**

##### *Hoe gaan Nederlanders om met de corona-uitbraak?*

- Voor Gabriël van den Brink, cultuurhistoricus aan de Vrije Universiteit Amsterdam, valt de 'nuchterheid' dezer dagen het meest op. Volgens de cultuurhistoricus reageert de Nederlandse burger op het Covid-19-virus 'nochtans opmerkelijk kalm'. "De overgrote meerderheid lijkt zich te willen houden aan de adviezen van het RIVM, omarmt nieuwe begroetingsrituelen met een glimlach, en blijft realistisch. De enigen die soms wat neigen naar histerie, vindt Van den Brink, zijn de media." Het tweede wat Van den Brink opvalt is het sterke geloof in instituties. „Ik zie zelfs een soort trots ontstaan bij de burger over hoe Nederland dit aanpakt. Zo van: we doen het beter dan de Chinezen, de Italianen." Het sentiment dat hij proeft noemt hij 'de reflex van de Deltawerken'; Een gezamenlijk probleem lossen we gezamenlijk op.
- Volgens Herman Pleij, ook cultuurhistoricus zijn Nederlanders 'best gedisciplineerd', zo zag hij mensen op bijeenkomsten kleine voorzorgsmaatregelen nemen. Maar hij zag ook genoeg mensen die juist maling hadden aan de adviezen van het RIVM ("Zo van: dat maak ik zelf wel uit") wat óók weer heel Nederlands is. De Nederlander is dus volgzzaam én eigenwijs, zegt Pleij. "Een mooi evenwicht."
- In het wekelijkse gesprek met de minister-president op NPO1, vraagt presentator Ron Fresen: "Mag ik u nog wel een hand schudden" Rutte zegt dat dat zeker kan en steekt direct zijn hand uit.
- In dezelfde uitzending zegt premier Rutte: "Nederland is geen land voor paniek. Het is een nuchter land."

#### *Mate van bezorgdheid in Nederland*

- 'Zieker van social media dan van het virus'. Onder die kop bespreekt de Volkskrant signalen dat bij sommigen de bezorgdheid rond corona 'nogal doorslaat' (dat merkte de Groningse burgemeester Koen Schuiling met de discussie rond de Vindicat-skireis) en dat besmette Nederlanders met 'het opgeheven vingertje' van anderen te maken krijgen. De verwijten zouden met name op social media naar boven komen.
- In een video spreekt EditieNL van 'toenemende angst bij ouderen en mensen met een verzwakt afweersysteem, nu in Nederland de eerste persoon is overleden aan de gevolgen van het virus'. Het gaat om een reportage over een man met een longaandoening die zichzelf in quarantaine heeft gezegd.

#### *Druk op de zorg*

- Uit een peiling van CNV Zorg & Welzijn onder ruim duizend leden blijkt dat 70 procent van de medewerkers in de gezondheidszorg denkt dat het niet zal lukken om extra personeel te regelen vanwege corona. De medewerkers zijn vooral bang dat de werkdruk verder toeneemt en dat het moeilijk wordt roosters kloppend te maken, vooral als ook collega's ziek worden of als andere instellingen in de regio een opnamestop instellen. Een kleine groep ondervraagden windt zich enorm op over de mediahype rond corona en niet-deskundigen die daar het hoogste woord voeren. Op de vraag waar ze zich het meeste zorgen over maken, komen antwoorden als "die angstmachine" en "om de hype die de media ervan maken".
- "Het is duidelijk dat met de druk die het virus op de gezondheidszorg legt, de grenzen aan de capaciteit nu echt in zicht zijn", aldus voorzitter Anne Westerlaken van CNV Zorg & Welzijn.
- De Telegraaf noemt de beschikbaarheid van beschermingsmiddelen als mondkapjes een 'nieuw hoofdpijndossier voor de EU'.

#### *Duiding van het coronavirus*

- Edwin Klaassen en zijn vriendin uit Waalwijk leggen in het AD uit hoe het voelt om besmet te zijn met het coronavirus: 'Of het coronavirus vergelijkbaar is met een gewone griep? "Nee. Normaal ben ik iemand die een ibuprofen erin gooit en door gaat, maar je voelt je echt beroerd." Hij had last van pijnlijke ogen en koorts. Na een dag of twee maakten die griepverschijnselen plaats voor druk op de borst en kortademigheid. "Vooral de steken op de borst zijn heel onprettig", aldus Klaassen. "En de hoofdpijn is ook heftig", zegt zijn vriendin, die regelmatig in hoesten uitbarst, op de achtergrond.'
- Een vrouw uit Amsterdam legt RTL Nieuws uit hoe zij door de GGD op corona werd getest. ([RTL Nieuws](#))
- In het ziekenhuis Notre-Dame de Grâce in Gosselies in België is een baby van minder dan een jaar oud opgenomen na een besmetting met het coronavirus.
- Een rapportage uit China zou verklaren waarom er besmettingen bij blijven komen, daaruit blijken namelijk aanwijzingen dat kinderen het virus verspreiden. Kinderen zouden niet zo onaanraakbaar zijn als eerder gedacht, zo stelt microbioloog Marc Bonten van het UMC Utrecht. (De Telegraaf)
- Volgens Trouw maken virologen zich druk over COVID-19, en komen zij met heel wat onheilspellende scenario's, vanwege de 'onvoorstelbaarheid' van het virus.

#### *Reacties op het eerste sterfgeval in Nederland*

- Burgemeester Jan Pieter Lokker van de gemeente Hoeksche Waard is aangedaan door het nieuws. Hij nam direct hij contact op met de familie. "Zij zijn bezig dit nieuws te verwerken. Ik hoop dat men hen die tijd gunt." Tegen De Telegraaf zegt Lokker: "Mijn gedachten zijn bij de familie en vrienden. Dit is natuurlijk een intens verdrietige situatie en wij zijn aangeslagen. Ik heb de nabestaanden gecondoleerd en mijn steun aangeboden. Ik wens hen veel kracht in deze moeilijke tijd. Het is belangrijk dat de familie en andere nabestaanden nu de rust en de ruimte krijgen om te rouwen. Ik roep iedereen dan ook op om hun privacy te respecteren." Omdat het sterfgeval de gemoederen bezighoudt zal de gemeente sociale-mediaberichten 'strak monitoren'. „Wij hebben onze ambtenaren, die veel in contact zijn met onze inwoners, gevraagd om alert te zijn op signalen van onrust. Vooralsnog blijkt dat het overgrote deel van onze inwoners nuchter met de informatie omgaat. Er komen tot nu toe slechts zeer weinig vragen binnen bij onze contactpunten", aldus Lokker.
- Het Ikazia Ziekenhuis sprak ook haar medeleven uit aan de nabestaanden.
- Via Twitter reageert premier Rutter vrij snel met: "Helaas is vandaag het moment gekomen dat ook in Nederland een eerste sterfgeval te betreuren is als gevolg van een besmetting met het coronavirus. Ik wil



hier namens het kabinet medeleven uitspreken met de nabestaanden en hen alle sterkte wensen met het verwerken van dit verlies.”

- Premier Rutte zei tijdens zijn wekelijkse persconferentie: “Laat ik hier namens het kabinet mijn medeleven uitspreken richting de nabestaanden en hen sterkte wensen bij het accepteren van dit grote verlies. Dit onderstreept maar weer hoe hard we moet werken om verspreiding van het virus tegen te gaan.”
- Ook minister-president Rutte sluit nieuwe slachtoffers niet uit. “We weten het niet zeker en hopen dat het niet gebeurt, maar het is denkbaar.”
- Premier Mark Rutte noemt het 'ontzettend triest' dat een 86-jarige man vandaag aan de gevolgen van het coronavirus is overleden.
- AD kopt dat minister De Jonge 'reket' op meer Nederlandse sterfgevallen door corona. Na afloop van de wekelijkse ministerraad in Den Haag zei minister De Jonge over het risico voor kwetsbare mensen om te overlijden aan het coronavirus: “Het verloop van deze ziekte is zo dat daar rekening mee moet worden gehouden. Dat is zeker zo.” Volgens de minister is duidelijk dat vooral ouderen een kwetsbare groep zijn. Zij kunnen sneller besmet raken en daarvan ernstige gevolgen ondervinden. “Het is aannemelijk dat het aantal besmettingen verder op zal lopen en het is ook aannemelijk dat dat tot nog meer slachtoffers kan leiden.”
- Buren van de 86-jarige man vinden het niet bangstigend dat onbekend is hoe de man is besmet. “Ik ga gewoon naar buiten. Al kan ik mij voorstellen dat het voor een aantal oudere bewoners – er wonen hier ook mensen van 85 jaar en ouder - wel even schrikken is”, reageert een buurvrouw.
- Ondanks het eerste sterfgeval in Nederland is paniek onnodig, vindt Coretta Van Leer, viroloog bij het UMC Groningen. (DvhN)

#### *Duiding stijging aantal besmettingen*

- De toename van het aantal coronagevallen tot 128 op vrijdagmiddag, ligt volgens het RIVM nog steeds ‘in de lijn der verwachtingen’. “Je ziet dat het leeuwendeel van de patiënten bestaat uit mensen die in Noord-Italië geweest zijn of met hen in contact geweest zijn. We weten voor het grootste deel hoe ze besmet zijn. Dat betekent voor ons dat we in een fase zitten waarbij we verspreiding tegengaan”, aldus een RIVM-woordvoerder. (...) Dat verandert op het moment dat je de besmetting niet meer kunt traceren naar een bron. De voorlichter: “Dan ga je een andere fase in: de verzachtingsfase. Dat is een fase waarin je probeert de zorg voor kwetsbare groepen mensen zo goed mogelijk probeert te blijven bieden.” (Omroep Brabant)
- Premier Rutte zegt te hopen dat het virus voorlopig nog ingedamd kan worden. Daarbij vaart het kabinet op de deskundigheid van virologen en andere deskundigen. Vooruitlopen op een volgende fase wilde Rutte niet: “Ik hoop dat we zo lang mogelijk in de indamfase blijven, en liefst wil ik natuurlijk dat we nooit naar de volgende fase gaan.” Op dit moment is er geen reden nationale evenementen af te gelasten, zei de premier. “Utrecht Centraal en Schiphol zijn permanente nationale evenementen, die gaan we ook niet sluiten. Met het afgelasten van een paar evenementen ben je er bovendien niet.” Wel zei hij het te begrijpen als gemeenten zelf anders besluiten. Of handen schudden nog wel verstandig is, liet de premier in het midden. “Iedereen kan beslissen wat ‘ie wil, het is een vrij land, maar volgens de deskundigen is het niet nodig.” (AD-liveblog)

#### *Waardeoordelen over aanpak Nederlandse overheid*

- Boven een interview met voormalig IGJ-inspecteur Reinoud Bon kopt Trouw: ‘Stop met handen geven’. Oud-inspecteur vindt de Nederlandse corona-maatregelen veel te slap’. Bon zegt nu eenduidige en heldere communicatie met de bevolking te missen. Hij vindt het onbegrijpelijk dat het RIVM het houdt bij ‘vaker handen wassen’ en niezen in je elleboog, of je neus snuiten in een papieren zakdoekje. “Het feit dat de eerste dode is gevallen, was te verwachten.” Bon vindt dat we allen aangemoedigd moeten worden om geen handen meer te geven. “Het blijft een feit dat we ons op onbekend terrein begeven qua aanpak van het virus, zei de directeur van de WHO deze week nog. Hij zei ook: ‘Onderwijs je mensen!’ Dat kan de RIVM niet langer negeren.” Over de huidige voorschriften van de RIVM, zegt hij: “Je moet ervoor zorgen dat de mensen praktisch uit de voeten kunnen met de informatie die je als overheid verschaft. Het RIVM is daar onvoldoende mee bezig. (...) Je moet niet alleen zeggen dat mensen iets moeten doen, maar ook via een campagne uitleggen hoe: dat je ook je pols mee moet nemen, dat je duim belangrijk is. En dat je je ring af moet doen, anders krijg je je handen nooit schoon. Onze minister zit gewoon met z’n trouw-ring om overal op tv. Ik mis voorbeeldgedrag van de autoriteiten.” (Trouw)

- Volgens hoogleraar gezondheidscommunicatie aan de Universiteit van Amsterdam, Bas van den Putte, 'werkt' de huidige aanpak van de overheid; "Duidelijk communiceren over het aantal besmettingen én reële, hanteerbare adviezen geven over wat je zelf kunt doen, voor het controlegevoel." Wat helpt, denkt Van den Putte, is de 'vaderlijke' uitstraling van RIVM-baas Jaap van Dissel. Een grijze, bebaarde man die duidelijk en kalm kan vertellen op tv hoe het virus zich gedraagt. "Hij straalt uit dat er controle is over de situatie."
- Mark van Houdenhoven, ceo van de Maartenskliniek en bijzonder hoogleraar Economische bedrijfsvoering in de gezondheidszorg aan de Radboud Universiteit Nijmegen, vindt dat het (dreigend) tekort aan medische hulp- en geneesmiddelen centraal ingrijpen vereist. Volgens hem ontbreekt een duidelijk beleid op de middellange termijn. "Ik dring er bij de minister op aan met de echte deskundigen uit het veld een 'scenarioteam' op te zetten om snel het beleid voor de komende maanden uit te werken." (NRC)

#### *RIVM-advies aan Brabanders*

- NOS 8-uurjournaal opent met: "Het RIVM neemt verregaande maatregelen in Brabant vanwege de coronauitbraak." (...) "Tot nu toe kon de puzzel nog gelegd worden. Waren er nieuwe coronabesmettingen, dan was er altijd wel een verband te vinden met de bekende besmettingshaarden zoals Noord-Italië. Maar dat lukt dus niet meer overal. En dat verandert veel. Op de dag dat voor het eerst iemand bezweek aan de gevolgen van het coronavirus, komt het RIVM met een dwingend advies voor mensen in Brabant; blijf, ook bij milde klachten, thuis."
- Nieuwsuur opent gisteravond met: "In Noord-Brabant is de bestrijding van het coronavirus een nieuwe fase ingegaan." In hetzelfde programma wordt aan Jaap van Dissel gevraagd of dit een probleem in Brabant is vanwege de carnaval.
- Tegenover NOS reageert viroloog Eric van Gorp op het RIVM-advies voor Brabant. Strekking: de gevolgen van het advies zijn groot, maar het besluit is verstandig.
- Volgens De Telegraaf zit de schrik er goed in bij Brabanders. De Brabanders zouden zowel bezorgd als sceptisch zijn over de maatregel van het RIVM, dat concludeert de krant op basis van een bezoek aan Den Bosch.
- Op Twitter wordt gesproken over een 'ophokadvies' of een 'ophokplicht'.

#### *Vindicat-leden komen terug naar Nederland*

- De Telegraaf schrijft dat Groningen 'de adem inhoudt' nu 900 Vindicat-leden terugkeren.
- Volgens de Groningse burgemeester Koen Schuiling verdient Vindicat "een groot compliment omdat de vereniging de hele week in nauw contact met de GGD heeft gestaan en alle adviezen opvolgt". In een interview met de regionale omroep RTV Noord roept hij ook anderen op vooral nuchter te blijven. "Ik maak me een beetje zorgen over het feit dat het RIVM en de GGD goede adviezen geven, maar dat mensen allemaal dingen voor zichzelf problematiseren."

#### *Economische gevolgen*

- Diverse media melden dat de Europese beurzen gisteren zijn gesloten met grote verliezen als gevolg van de onzekerheid over het coronavirus.
- Uit onderzoek van kredietverzekeraar Euler Hermes blijkt dat Nederland in top vijf van getroffen economieën staat. Het gaat vooral om chemie, transport, automotive, textiel en elektronica.
- In de zakelijke dienstverlening en de bouw zijn nauwelijks effecten merkbaar. Ook boeren maken zich maar beperkt zorgen, omdat de vraag naar agrarische producten aardig op peil blijft, constateren economen van ING.
- Volgens ABN-AMRO zorgt het coronavirus ervoor dat de vrijetijdsbranche hard geraakt wordt. Dit geldt in het bijzonder voor zakelijke evenementen, cateraars, reisorganisaties, hotels en bioscopen.
- De Rotterdamse haven merkt de eerste grote effecten van het coronavirus. Er komt nu al zo'n kwart minder schepen binnen dan dat er vertrekt, terwijl dat normaal gesproken hetzelfde is. De schade in de havens van Vlissingen en Terneuzen lijkt beperkt.
- Minister Hoekstra van Financiën maakt zich voorlopig geen zorgen over de economische gevolgen. "We hebben de overheidsfinanciën op orde. Onze economie kan wel tegen een stootje."
- De Nederlandse economie kan "een stootje hebben", verklaarde Rutte. "De schokbestendigheid van de Nederlandse economie is heel groot."